

Manzûmeti'bnî'l-İmâd). İbnü'l-İmâd diye bilinen Ahmed b. İmâdüddin el-Akfehî'nin *Manzûmetü'bnî'l-İmâd fi'l-ma'füv-vât* adlı eserinin şerhidir (Hüseyin b. Süleyman er-Reşîdî'nin buna yazdığı *Bulûgu'l-murâd bi-Fethi'l-Cevâd* adlı hâşiye ve Süleyman b. Ömer el-Cemel'in takriratıyla birlikte, Bulak 1286, 1298; Kahire 1299). Brockelmann bir yerde *Şerhu Manzûmeti'l-ma'füv-vât* adıyla bu eseri oğul Remlî'ye (GAL Suppl., II, 442), metni *el-İşârât ilâ mâ 'ufiye mine'n-necesât* ismiyle andığı bir diğer yerde de *Fethu'l-Cevâd* adıyla baba Remlî'ye (a.g.e., II, 110-111, 440) nisbet eder. Kitap Ezher (nr. 4057/566, 41690/2542, 69705/3430), Hidiviyye, Dârü'l-kütübi'l-Misriyye ve Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye kataloglarında Şehâbeddin er-Remlî adına kayıtlıdır (*Fihristü'l-Kütübhaneti'l-Hidiviyye*, III, 198-199, 249; Fuâd Seyyid, II, 162-163; Abdülganî ed-Dakr, s. 205-206). İsmâil Paşa bu eseri hem müellifin oğlu Şemseddin er-Remlî'ye hem de 973'te (1565-66) vefat ettiğini belirttiği Şehâbeddin Ahmed b. Ahmed b. Hasan er-Remlî'ye izâfe etmiştir (*Hediyetü'l-Ârifin*, I, 145; II, 261; *İzâhu'l-meknûn*, II, 161). 5. *Fethu'r-rahmân bi-şerhi Zübedi İbn Reslân* (Hidiviyye Ktp., nr. 1716, 6984, 16644; Ezher Ktp., nr. 7878/917; Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye, nr. 2277). İbn Reslân diye bilinen Ahmed b. Hüseyin er-Remlî'nin *Şafvetü'z-Zübed* (ez-Zübed) adlı Şâfiî fıkhi-na dair manzum eserinin şerhidir. Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye'de müellifi belirtilmeyen *Şerhu Şafveti'z-Zübed*'in de (nr. 2278; bk. Abdülganî ed-Dakr, s. 156) bu eser olması muhtemeldir. Abdülvehhâb eş-Şa'rânî hocasının ez-Zübed'e büyük bir şerh yazdığını belirtir. 6. *Hâşiye 'alâ Şerhi't-Taḥrîr*. Zekerîyyâ el-Ensârî'nin *Taḥrîru Tenkihi'l-lübâb* adlı kendi eserine *Tuḥfetü't-tullâb* ismiyle yazdığı şerhin hâşiyesidir (Ezher Ktp., nr. 42323/2643). 7. *Gâyetü'l-me'mûl fî şerhi Varakâti'l-uşûl*. İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî'nin fıkıh usulüne dair eserinin şerhidir (Ezher Ktp., nr. 14/647, 602/15918; ayrıca bk. Brockelmann, GAL, I, 672). 8. *Şerhu Şurûti'l-vuḍû'* (Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 1009; Ezher Ktp., nr. 41687/2539; Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye, nr. 5896). 9. *Şerhu'l-Âcurrûmiyye* (Beyazıt Devlet Ktp., Bayezid, nr. 6258; ayrıca bk. Brockelmann, GAL Suppl., II, 334). *Eser Ta'lik 'ale'l-Âcurrûmiyye* adıyla da geçer (Dârü'l-kütübi'z-Zâhiriyye, nr. 11254). 10. *Şurûti'l-me'mûm ve'l-imâm*. *Şurûti'l-imâme* diye de anılan bu risâle (Süleymaniye Ktp., Cârullah Efendi, nr. 1009, vr. 25-31; Ezher

Ktp., nr. 41687/2539) müellifin oğlu Şemseddin er-Remlî tarafından *Gâyetü'l-merâm fî şerhi Şurûti'l-me'mûm ve'l-imâm* adıyla şerhedilmiştir (nşr. Müsâid b. Kâsım el-Fâlih, Riyad 1413/1993). Brockelmann Remlî'ye başka eserler de nisbet eder (GAL Suppl., II, 440).

BİBLİYOGRAFYA :

Abdülvehhâb b. Ahmed eş-Şa'rânî, *el-Tabakâtü's-suğrâ* (nşr. Abdülkâdir Ahmed Atâ), Kahire 1410/1990, s. 66-67, 108, 110, 111, 114, 118, 121, 131, 132, 133; Gazzî, *el-Kevâkibü's-sâ'ire*, I, 199; II, 119-120; III, 79, 101, 111, 195; a.mlf., *Lutfü's-semer ve kaḫfû's-meşânî* (nşr. Mahmûd eş-Şeyh), Dimaşk, ts. (Vezâretü's-sekâfe ve'l-irşâd), I, 79-80, 82, 142; II, 568, 569; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, VIII, 316, 359; Muhibbî, *Hulâsatü'l-eşer*, III, 342-343; Kâdirî, *Neşrü'l-meşânî*, I, 56-57; *Fihristü'l-Kütübhaneti'l-Hidiviyye*, III, 198-199, 220, 222, 227, 245, 246, 247, 249, 287, 288; Ali Paşa Mübârek, *el-Hitaḫû't-Tevfikıyye*, Bulak 1305, IV, 246-248; Serkis, *Mu'cem*, I, 950-951; II, 1761, 1831; Brockelmann, GAL, I, 672; II, 418-419; Suppl., II, 110-111, 112, 113, 334, 416, 440, 442; *Hediyetü'l-Ârifin*, I, 145; II, 261; *İzâhu'l-meknûn*, II, 161; Tebrîzî, *Reyhânetü'l-edeb*, II, 332; III, 284; Abdülmüteâl es-Saîdî, *el-Müceddîdün fi'l-İslâm*, Kahire, ts. (Mektebetü'l-âlem), s. 374-376; Muhammed Remzî, *el-Kâmûsü'l-coğ-râfi li'l-bilâdi'l-Misriyye*, Kahire 1953-68, II, 19; Fuâd Seyyid, *Fihristü'l-maḫḫûḫât*, Kahire 1382/1962, II, 73, 148-149, 151, 162-163; Abdülganî ed-Dakr, *Fihrisü maḫḫûḫâtî Dâri'l-kütübi'z-Zâhiriyye: el-Fikḫü's-Şâfiî*, Dimaşk 1383/1963, s. 31-32, 154, 156, 176-177, 205-206; Esmâ el-Himsî, *Fihrisü maḫḫûḫâtî Dâri'l-kütübi'z-Zâhiriyye: 'Ulûmü'l-luğatî'l-'Arabiyye: en-Naḥv*, Dimaşk 1393/1973, s. 567-568; A'yânü's-Şî'a, VII, 148; Zirikî, *el-A'lâm* (Fethullah), I, 120; Abdulah Muhammed el-Habeşi, *Câmi'u's-şurûḫ ve'l-ḥavâşi*, Ebûzabî 1425/2004, III, 895-896, 2131; A. Zysow, "al-Ramlî", *El²* (İng.), VIII, 424-425.

AHMET ÖZEL

REMLÎ, Şemseddin (شمس الدين الرملي)

Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed b. Ahmed b. Hamza er-Remlî el-Menûfi el-Ensârî el-Misrî (ö. 1004/1596)

Şâfiî fakihi.

Öğrencilerinden İbnü'l-Kâsûha diye tanınan Ömer b. İbrâhim el-Hamevî ed-Dimaşki'ye yazdığı icâzette belirttiği üzere 30 Cemâziyelevvel 917 (25 Ağustos 1511) tarihinde Kahire'de dünyaya geldi (Gazzî, *Lutfü's-semer*, I, 78). Muhibbî, Kâdirî ve daha sonraki birçok müellif ise doğum yılını 919 (1513) olarak kaydeder (*Hulâsatü'l-eşer*, III, 347; *Neşrü'l-meşânî*, I, 56). Nisbet edildiği Remle, Filistin'deki büyük şehir olmayıp Mısır'da Menûfiye'ye bağlı Minyetülattâr'a yakın küçük bir köydür

(Abdülvehhâb b. Ahmed eş-Şa'rânî, s. 66; Muhibbî, III, 348); Remletülmenûfiye (günümüzde Remletü Benhâ) diye bilinir. Remlî el-Kebîr olarak anılan babasından Arap dili ve edebiyatı, fıkıh, fıkıh usulü, tefsir, hadis ve tarih okudu. Babasının öğrencilerinden Abdülvehhâb eş-Şa'rânî, onun başka hocalara pek ihtiyaç duymayacak derecede babasından iyi bir eğitim aldığını belirtir. Hocaları arasında İbnü'n-Neccâr el-Fütühî, Burhâneddin İbn Ebû Şerîf, Yahyâ b. İbrâhim ed-Demîrî, Ali et-Trablusî, Sa'deddin Muhammed b. Muhammed ez-Zehabî gibi âlimler anılır. Remlî babasının da hocası olan Zekerîyyâ el-Ensârî'den küçük yaşta icâzet almıştır.

Babasının vefatından sonra Ezher Camii'nde onun öğretim halkasına oturan Remlî ayrıca Haşşâbiyye, Şerîfiyye gibi medreselerde ders verdi. Hacca gittiği sıralarda Mekke'de ders okuttu. Kahire Şâfiî müftülüğüne tayin edildi. Öğrencileri arasında Nâsirüddin Muhammed b. Sâlim et-Tiblâvî, Şehâbeddin İbn Kâsım el-Abbâdî, Muhammed Abdür-raûf el-Münâvî, Nûreddin el-Halebî, Nûreddin Ali b. Yahyâ ez-Zeyyâdî, Nûreddin el-Üchûrî, Şehâbeddin el-Kalyûbî, Abdurrahman b. Ali el-Hıyârî, Şemseddin Muhammed b. Yûsuf el-Meydânî, Şehâbeddin el-Hafâcî, İbnü'l-Kâsûha gibi âlimler bulunmaktadır. Necmeddin el-Gazî de mükâtebe yoluyla ondan icâzet almıştır. Devrinin önde gelen âlimleri arasında yer alan Remlî "Küçük Şâfiî" diye anıldı. Bazı âlimlerin onu X. (XVI.) asrın müceddidi olarak nitelendirdiklerini belirten Muhibbî, önemli bir âlim ve hocaların hocası olmakla birlikte methinde aşırı lûğa gidildiğine dikkat çeker. 13 Cemâziyelevvel 1004 (14 Ocak 1596) tarihinde Kahire'de vefat etti. Kabri babasının kabrinin yanında Meydânülkutn'da Câmiu'r-Remlî'nin içindedir (Ali Paşa Mübârek, IV, 246). Babasının talebesi olup kendisinden bir ay kadar sonra vefat eden Hanefî fakihi Nûreddin İbn Gânim el-Makdisî, Remlî'nin ölümüne tarih düşürmüştür (Tebrîzî, III, 164-165).

Eserleri. 1. *Nihâyetü'l-muḫḫâc ilâ şerhi'l-Minhâc*. Nevevî'nin Şâfiî fıkhi-na dair meşhur metni üzerine 963-973 (1556-1566) yılları arasında yazılmıştır. Müellif gereksiz ayrıntılara yer vermediğini, Şâfiî ve talebelerinin görüşleriyle müteahhirin ulemâsının esas aldığı görüşlerle açıkladığını ve müftüler için temel kaynak olduğunu belirttiği bu kitabında çok önem verdiği babasının görüş ve fetvalarından geniş ölçüde faydalanmıştır. Daha sonraki Şâfiî kaynaklarında da hem baba hem oğul Remlî'nin görüşlerine sıkça atıfta bulunul-

duğu görülmektedir. Babasının talebesi İbn Hacer el-Heytemî'nin aynı eser için yazdığı *Tuḥfetü'l-muḥtâc* adlı şerh önceleri daha çok rağbet gördüyse de *Nihâyetü'l-muḥtâc*, bu kitabın yaygın olduğu Yemen ve Hicaz'ın bazı bölgeleri dışında Şâfiî fık- hının en makbul kaynaklarından biri ol- muştur (Nûreddin eş-Şebrâmellîsî ve Ah- med b. Abdürrezzâk el-Mağribî er-Reşîdî'n- in hâşiyeleriyle, I-VIII, Bulak 1292; Kah- ire 1286, 1304, 1357, 1389/1969, 1404/1984). Remî ve İbn Hacer'in bu iki şerhine yansı- yan görüş ayrılıkları Ali b. Ahmed b. Saîd Bâ Sabrîn tarafından *İşmidü'l-'ayneyn fi ba'zı ihtilâfî's-şeyḥayn* adıyla kitap haline getirilmiştir (Kahire 1303, Abdur- rahman b. Muhammed Bâ Alevî'nin *Buğ- yetü'l-müstersîdîn* adlı eserinin kenarın- da). Remî'nin şerhine ayrıca Süleyman b. Ömer el-Cemel, Hâlid b. Hüseyin eş-Şeh- rezûrî el-Osmânî ve Muhammed b. Mu- hammed el-Embâbî (Ezher Ktp., nr. 2832) hâşiye yazmıştır. 2. *Gâyetü'l-beyân fi şerḥi Zübedi İbn Reslân*. İbn Reslân di- ye tanınan Ahmed b. Hüseyin er-Remî'n- in Şâfiî fikhına dair *Şafvetü'z-zübed* (ez- Zübed) adlı manzum eserinin şerhidir (ke- narında Ahmed b. Hicâzî el-Feşnî'nin aynı esere yazdığı *Mevâhibü's-şamed* adlı şerh- le birlikte, I-II, Bulak 1291; Kahire 1305, 1379; nşr. Hâlid Abdülfettâh Şibl, Beyrut 1991; nşr. Ahmed Abdüsselâm Şâhin, Bey- rut 1414/1994). 3. *Gâyetü'l-merâm fi şer- ḥi Şürâtü'l-me'mûm ve'l-imâm*. Baba- sının *Şürâtü'l-me'mûm ve'l-imâm* veya *Şürâtü'l-imâme* (Süleymaniye Ktp., Cârul- lah Efendi, nr. 1009; Ezher Ktp., nr. 41687/ 2539) adıyla bilinen risâlesinin şerhidir (nşr. Müsâid b. Kâsım el-Fâlih, Riyad 1413/ 1993). 4. *Fetâva'l-Remî*. Babasının fet- valarını fıkḥ sistematiğine göre bir araya getirdiği eser önce kendisine (İbn Hacer el-Heytemî'nin *el-Fetâva'l-kübrâs*ının ke- narında, Kahire 1308, 1329), daha sonra babasına (nşr. Muhammed Abdüsselâm Şâhin, Beyrut 1424/2004) nisbet edilerek yayımlanmıştır. Eser Ahmed b. Abdülfet- tâh el-Müçirî el-Mevlî tarafından ihtisar edilmiştir (Hidîviyye Ktp., nr. 1523). 5. *Şer- ḥu'l-İzâh*. Nevevî'nin *el-İzâh fi menâsi- ki'l-hac* (Abdülganî ed-Dakr, s. 31-32) adlı eserinin şerhidir. İsmâil Paşa, *el-Gurerü'l-behiyye fi şerḥi'l-Menâsiki'n-Neveviyye* adlı bir eseri ona nisbet etmekte (*He- diyyetü'l-'arîfin*, II, 261), Ezher Kütüpha- nesî'nde de eser onun adına kayıtlı görün- mektedir (nr. 7878/1015). Ancak Dârü'l-kü- tûbî'l-Misriyye katalogunda bu adı taşıyan bir kitap Zekerîyyâ el-Ensârî (Fuâd Seyyid, II, 151), Dârü'l-kütûbî'z-Zâhiriyye'de ise

Nûreddin Ali b. Abdullah el-Hasenî (Ab- dülganî ed-Dakr, s. 189) adına kaydedilmiş- tir. 6. *Umdetü'r-râbiḥ fi ma'rifeti't-ṭa- riḳi'l-vâzih*. Şehâbeddin Ahmed b. Mu- hammed ez-Zâhid'in *Hediyyetü'n-nâsiḥ ve hizbü'l-felâhi'n-nâciḥ* adlı eserine ya- zılmış şerhtir (Dârü'l-kütûbî'l-Misriyye, nr. 25326 B; Hidîviyye Ktp., nr. 1697, 6977; Ezher Ktp., nr. 8512/1000, 41899/2589). Şemseddin Muhammed b. Dâvûd el-İnâ- sî bu şerh üzerine bir hâşiye kaleme al- mıştır (Hidîviyye Ktp., nr. 1696). 7. *el-Fe- vâ'idü'l-merziyye*. Abdullah b. Abdur- rahman Bâ Fazl el-Hadramî'nin fıkḥa dair *el-Muḳaddimetü'l-Ḥadramiyye*'sinin muhtasarına yaptığı şerhtir (Cidde 1408/ 1988). 8. *Şerḥu'l-Âcurrûmiyye*. İbn Âcur- rûm'un nahve dair eseri üzerine yazılmış- tır (Dârü'l-kütûbî'l-Misriyye, nr. 438; Ezher Ktp., nr. 26282, 41036). Remî'nin kaynak- larda adı geçen bazı eserleri de şunlardır: *Şerḥu'l-Menâsiki'd-Delciyye*, *Şerḥu'l- Behce* (Zeynüddin İbnü'l-Verdî'nin *el- Behcetü'l-Verdiyye* adıyla *el-Hâvî's-sa- ğır*'e yazdığı nazmin şerhidir), *Şerḥu'z- Zübed* (babasının eseri üzerine yazılmış- tır), *Şerḥu'l-'Uḳûd fi'n-nahv*, *Hâşiye 'ale'l-'Ubâb*.

İsmâil Paşa, *Fethu'l-Cevâd bi-şerḥi Manzûmeti'bni'l-'Îmâd* adlı eseri hem Şemseddin er-Remî'ye hem 973'te (1565- 66) vefat ettiğini belirttiği Şehâbeddin Ah- med b. Ahmed b. Hasan er-Remî'ye nisbet etmiştir (*Hediyyetü'l-'arîfin*, I, 145; II, 261; *İzâhu'l-meknûn*, II, 161). Ancak İbnü'l- İmâd diye bilinen Ahmed b. İmâdüddin el- Akfehsî'nin *Manzûmetü'bni'l-'Îmâd fi'l- ma'fûvvât* adlı eserinin şerhi olan bu ki- tap Şemseddin er-Remî'nin babasına ait- tir. Bir yerde Şemseddin er-Remî'ye *Şer- ḥu Manzûmeti'l-ma'fûvvât* adlı bir eser nisbet eden Brockelmann da (*GAL Suppl.*, II, 442) başka bir yerde *el-İşârât ilâ mâ 'ufiye mine'n-necesât* ismiyle de anılan bu esere baba Remî'nin *Fethu'l-Cevâd* adıyla şerh yazdığını belirtir, ardından da *Fethu'l-mübîn* adlı bir diğer şerhi yine Şemseddin er-Remî'ye nisbet eder (*a.g.e.*, II, 110-111). Necmeddin el-Gazzî, Remî'n- in kendi el yazısıyla kaydettiği eserleri arasında *Şerḥu Manzûmeti'bni'l-'Îmâd fi'l-'aded* adlı bir kitabını haber verir ki (*Lutfü's-semer*, II, 81), bu kitabın fıkḥla alâkalı olmadığı anlaşılmaktadır. Brockel- mann, baba Remî'nin Şehâbeddin Ahmed b. Muhammed ez-Zâhid el-Misrî'nin *Sittûn mes'ele fi'l-fıkḥ* diye de anılan kitabı üze- rine yazdığı *Şerḥu Muḳaddimetü'z-Zâ- hid* adlı eserini Şemseddin er-Remî'ye nisbet etmiştir (*GAL Suppl.*, II, 112).

BİBLİYOGRAFYA :

Abdülvehhâb b. Ahmed eş-Şarânî, *et-Tabakâ- tû's-suğrâ* (nşr. Abdülkâdir Ahmed Atâ), Kahire 1410/1990, s. 66, 67, 117-118; Gazzî, *el-Kevâki- bü's-sâ'ire*, I, 199; II, 119; III, 94; a.m.f., *Lutfü's- semer ve katfû's-semer* (nşr. Mahmûd eş-Şeyh), Dimaşk, ts. (Vezâretü's-sekâfe ve'l-irşâd), I, 15, 77-85, 174, 230, 265, 567, 586, 690; II, 81, 468; Hafâcî, *Reyhânetü'l-elibbâ*, II, 327-328; İbnü'l- İmâd, *Şezerât*, VIII, 316, 359; Ayyâşî, *İktifâ'u'l- eṣer ba'de zehâbi ehlî'l-eṣer* (nşr. Nüfeyse ez-Ze- hebî), Rabat 1996, s. 121, 124, 125, 127, 130, 136, 141, 177, 182, 184, 185, 187, 199; Muhibbî, *Hulâsatü'l-eṣer*, III, 208, 342-348; Kâdirî, *Neşrû'l- meṣânî*, I, 56-57; Şevkânî, *el-Bedrü't-tâli*, II, 102- 103; Ali Paşa Mübârek, *el-Ḥitaṭü't-Tevfikîyye*, Bu- lak 1305, IV, 246-248; Fihristü'l-Kütübhâneti'l- Hidîviyye, III, 198-199, 220, 222, 227, 245, 246, 247, 249, 287, 288; Serkis, *Mu'cem*, I, 937, 952; II, 1359; Brockelmann, *GAL*, II, 418-419; *Suppl.*, II, 110-111, 112, 113, 416, 442; *Hediyyetü'l-'arî- fin*, I, 145, 406; II, 261; *İzâhu'l-meknûn*, II, 121, 161; Tebrîzî, *Reyhânetü'l-edeb*, III, 164-165; Ab- dülmüteâl es-Saîdî, *el-Müceddidûn fi'l-İslâm*, Ka- hire, ts. (Mektebetü'l-âdâb), s. 374-376; Muham- med Remzî, *el-Kâmûsü'l-cogrâfi li'l-bilâdî'l-Mis- riyye*, Kahire 1954-55, II, 19; Fuâd Seyyid, *Fihri- sü'l-maḥtûṭât*, Kahire 1382/1962, II, 73, 148- 149, 151, 162-163; Abdülganî ed-Dakr, *Fihristü maḥtûṭâtî Dârü'l-kütûbî'z-Zâhiriyye: el-Fikḥü's- Şâfi'î*, Dimaşk 1383/1963, s. 31-32, 161, 189, 296-302; Hacı, *el-Fikrû's-sâmî*, II, 352-353; Ab- dülvvehhâb İbrâhim Ebû Süleyman, *Kitâbetü'l-baḥ- şî'l-ilmî*, Cidde 1403/1983, s. 366-367; Zirikî, *el- A'âm* (Fethullah), VI, 7; Sâlihîyye, *el-Mu'cemü's- şâmil*, III, 73-74; Abdullah Muhammed el-Habeşî, *Câmi'u's-şurûḥ ve'l-ḥavâşî*, Ebûzabî 1425/2004, I, 29, 369, 543; III, 1804, 1926, 2096; A. Zysow, "al-Ramlî", *EI²* (Ing.), VIII, 424-425.

AHMET ÖZEL

REMY-i CİMÂR

(bk. CEMRE).

REMY

(bk. REMİZ).

REMZİ, Muhammed Murad (1855-1934)

Nakşibendî şeyhi, âlim.

1272 yılı Rebîülâhîr ayı ortasında (25 Aralık 1855) Kazan'ın Ufa vilâyetine bağlı Minzele kazasının Elmet köyünde doğdu (İmâm-ı Rabbânî, III, 188). Minzelevî, Kazâ- nî ve Mekki nisbeleriyle anılır. XVI. yüzyılda Aral gölü, Amuderya ve Sirderya ile Özbek ve Türkmen yörelerine hükmeden Bıçkura Han'ın soyundandır. Dedesi Âdilşah, Elmet ve çevresinin yöneticisiydi. İlk bilgileri ba- bası Bahadır Şah (Batırşah) Abdullah'tan ve öğretmen olan annesi Abistay Üstazbike'-